

Умения за критично мислене

Project
co-funded
by European
Union funds
(ERDF, IPA, ENI)

 Interreg
Danube Transnational Programme
MELIA Observatory

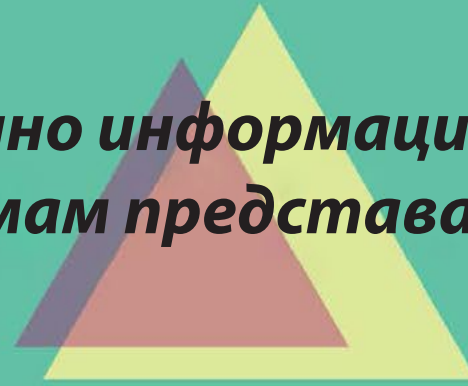
КРИТИЧНО МИСЛЕНЕ

Критично мислене е способността да се работи с информация, като се запазва дистанция и не се допуска влияние на емоции и манипулации.

"Ако нямам достатъчно информация / знания за определена тема, нямам представа какво не знам"

Изследванията доказват, че хората, които нямат достатъчно знания/умения в определена област, са склонни да надценяват резултатите от своите действия (уверени са). Напротив, образованите хора са склонни да се подценяват.

Това явление се нарича ефекта Дънинг-Крюгер и е удостоено с Нобелова награда за описанието му.

Автори са Дейвид Дънинг и Джъстин Крюгер.

КОГНИТИВНИ ИЗКРИВЯВАНИЯ

Когнитивни изкривявания

Когнитивните изкривявания са несъзнателно образувани погрешни вярвания, че ние формираме в главите си, защото те звучат логично.

Мозъкът може да ни убеди в нещо, което не е вярно.

В случай на жените в картината, тя може да бъде, например, повод за изготвяне на прибързани заключения или генерализиране.

Първата информация, която научаваме, работи като котва за нас - добре я помним. Тя влияе на по-нататъшното ни възприятие и често преценяваме други подобни ситуации според него.

ПРИМЕРИ ЗА КОГНИТИВНИ ИЗКРИВЯВАНИЯ

ПРИМЕРИ ЗА КОГНИТИВНИ ИЗКРИВЯВАНИЯ ЧАСТ 1

Пример: “Презентацията ми беше пълен провал. Постоянно заеквах, изчервих се’ и накрая дори нямах време за въпроси”.

Черно-бяло мислене:

Всичко е или абсолютно страхотно, или напълно безполезно.

Пример: *“Презентацията ми беше пълен провал. Карл ми каза, че говоря много бързо и без смисъл според него “*

Филтриране

Подчертаване на неуспешните детайли, забравят се успешните моменти или не им се придава особено значение.

Пример: “Благодаря ви много, помогнахте ми с една лупа, за което съм Ви завинаги задължен...”

Преувеличаване или омаловажаване

Най-често във връзка със свършена работа или при подпомагане на друго лице.

*Пример: “Той е ужасен готвач, никога не съм ял
такава отвратителна храна”*

Обосновка въз основа на емоциите

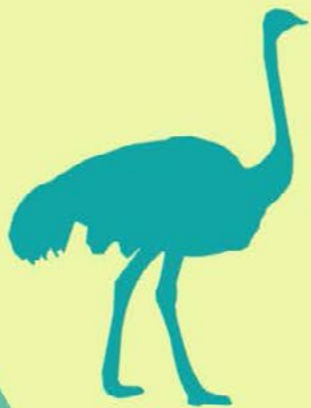
Вярваме, че чувствата ни отразяват
реалността.

ПРИМЕРИ ЗА КОГНИТИВНИ ИЗКРИВЯВАНИЯ ЧАСТ 2

Пример: “Не виждам никакъв проблем, така че няма проблем”

Щраус ефект

Избягване на сложни или деликатни проблеми

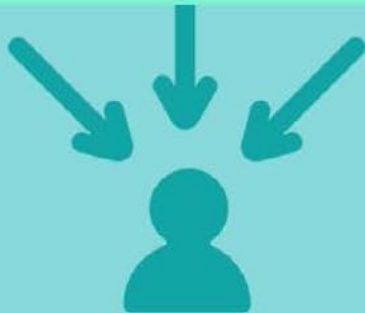

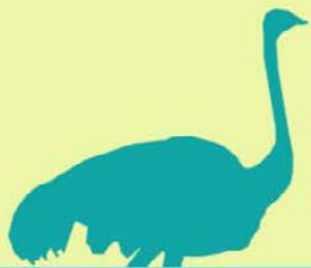
Пример: Всички жени имат проблеми от този тип“.

Стереотипи

Определяне на групи от индивиди чрез обобщени и обикновено негативни характеристики.

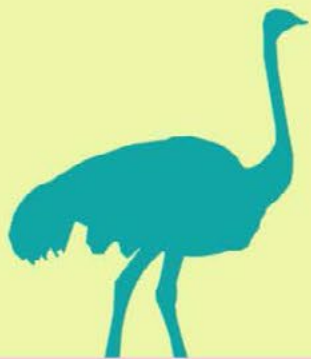

Пример: “Не ме интересува какво мислиш, но съм прав”

Винаги трябва да съм прав

Непрекъснато се опитваме да докажем, че нашите мнения и действия са прави.

Пример: "Ти си причината да имам главоболие. Защото пак ме караш да се тревожа "

Обвинения

Обвиняваме други хора за болката си, или се обвиняваме за всеки проблем

КАК ДА СЕ ИЗПОЛЗВА КРИТИЧНОТО МИСЛЕНЕ?

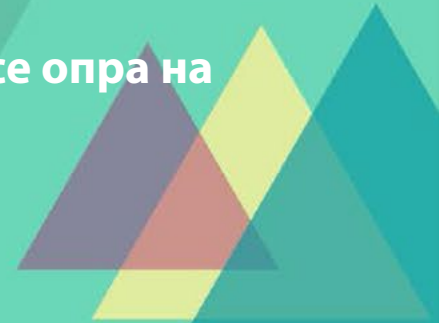

Критично мислене

- Работа с информация
- Обучен съм да не вярвам на всичко веднага
- За да не се разстроя
- За да защита гледната си точка

- За да защита гледната си точка
- За да мога да коментирам
- За да мога да се доверя на традицията
- За да мога да се опра на интуицията

- Трябва да обърнем повече внимание на това кой ни казва истината и кой просто се опитва да направи думите да изглеждат като истина.

- **Критично мислене** е способността да се работи с информация и да се оценява правилно способността да се поддържа дистанция от съобщените (да не се дава поле за емоции, бегли впечатления, изкривяване на информацията или манипулация).

Трябва **да сме критични** към медийното съдържание и да се опитаме да видим дали определен блогър, певец или политик просто играе странна игра върху нас.

Критично

- Работя с информация

- Обучен съм да не
вярвам на всичко
веднага

- За да не се разстроя

- За да защита гледната си
точка

- да проверяваме дали информацията е
вярна и на какви източници се основава

- да не разпространяваме информация
въз основа на заглавия или непълна
информация

- да подхождаме спокойно към
информацията, да търсим причини и
следствия

- да задаваме въпроси и да търси отговори,
да гледа нещата от различни ъгли

- Да потърсим еобяснение за това, защо нашето мнение е правилно

- Да съобщаваме гледната си точка по различни теми публично

- Да се съсредоточа върху това, с което сме свикнали.

- За да мога да се опра на интуицията

- За да защита гледната си точка

- За да мога да коментирам

- За да мога да се доверя на традицията

- За да мога да се опра на интуицията

ЛОГИЧЕСКИ ЗАБЛУЖДЕНИЯ ЧАСТ 1

**Акцент върху
традицията,
широко
мнение**

**Фактори
разсейващи
вниманието**

**Социално-
информационен мехур**

**Стадно
поведение**

**Акцент върху
традицията,
широко
мнение**

**Акцент върху
традицията**

Склонност към приемане
на мнение, само защото и
други го споделят

Социално-
информационен мехур

Стадно
поведение

Насочване на разговора към друга тема.

**Фактори
разсейващи
вниманието**

Социално-
информационен мехур

Стадно
поведение

Акцент върху
традицията,
широко
мнение

Фактори
разсейващи
вниманието

Поведение на
индивиди, което се
ръководи главно от
мисълта за интересите
и поведението на
групата

**Стадно
поведение**

Акцент върху
традицията,
широко мнение

Фактори разсейващи
вниманието

**Социално-
информационен мехур**

Индивидът е заобиколен от хора,
които имат подобни мнения
и до известна степен (често
несъзнателно), се изолира от тези,
които не са съгласни с него.

ЛОГИЧЕСКИ ЗАБЛУЖДЕНИЯ ЧАСТ 2

**Акцент върху
авторитета**

**Прибързано
обобщаване**

Атака срещу човек

**Хлъзгав
наклон**

Акцент върху авторитета

Информацията е вярна,
защото тя се твърди от
уважаван, образован или
добре познат човек.

Атака срещу човек

Хлъзгав
наклон

Акцент върху
авторитета

Прибързано
обобщаване

Да се постави под
въпрос достоверността
на лицето като такова, а
не на доводите.

Атака срещу човек

Акцент върху
авторитета

Прибързано
обобщаване

Едно решение
ще предизвика
последващи
неблагоприятни
ситуации

**Хлъзгав
наклон**

Изследователите в
Америка са оказали, че е
идеално да отслабнете в
8 часа сутринта

**Прибързано
обобщаване**

Атака срещу човек

Хлъзгав
наклон

КОНКРЕТНИ ПРИМЕРИ ЗА ЛОГИЧЕСКИ ЗАБЛУЖДЕНИЯ I

Акцент върху широкото мнение

Да приемем, че
твърдението е вярно,
защото повечето хора
вярват в него.

Ласкателство

да налага мнения и
мисли чрез ласкателство.

Сплашване

За да се обосновават
твърденията чрез страх.

Акцент върху широкото
мнение

Да приемем, че
твърдението е вярно,
защото повечето хора
вярват в него.

Сплашване

За да се обосновават
твърденията чрез страх.

“Ако не си миете
редовно зъбите,
те ще почернея и
падат”

Акцент върху широкото мнение

Да приемем, че
твърдението е вярно,
защото повечето хора
вярват в него.

“Всяко малко дете
ще потвърди,
че доматиът е
зеленчук”

“Винаги си бил сръчен; изобщо няма да е проблем за вас. Не мога да го направя толкова добре, колкото теб. Не бих могъл да избира по-добър човек.”

Ласкателство

да налага мнения и мисли чрез ласкателство.

Сплашване

За да се обосновават твърденията чрез страх.

КОНКРЕТНИ ПРИМЕРИ ЗА ЛОГИЧЕСКИ ЗАБЛУЖДЕНИЯ II

Състрадание

да убедим някого, като
ни съчувстваме.

Акцент върху неизвестен авторитет

Да приемем, че
твърдението е вярно,
защото се твърди от
неизвестни експерти.

Акцент върху традицията

Да вярваме, че нещо
е ефективно, защото е
направено по традиционен
начин.

„Изследователи в Америка
показаха, че е идеално да
отслабнете в 8 часа сутринта“

Акцент върху неизвестен авторитет

Да приемем, че
твърдението е вярно,
защото се твърди от
неизвестни експерти.

Акцент
върху традицията

Състрадание

да убедим някого, като
ни съчувстваме.

**Акцент
върху
традицията**

Да вярваме, че нещо
е ефективно, защото е
направено по традиционен
начин.

„Ананасът не е за
пицата. Никога не е
слагано на пица, така
че не разбирам тази
иновация ”

Състрадание

да убедим някого, като
ни съчувстваме.

“Ще напишеш ли вестника
вместо мен? Наистина не мога
да не изоставам. Аз се глеждам
за болната си баба и малка
сестра и трябва да разхождаме
кучето. Нямам представа как
мога да се справя.”

КРАЙ

Project
co-funded
by European
Union funds
(ERDF, IPA, ENI)

 Interreg
Danube Transnational Programme
MELIA Observatory